

خودسری‌های یک رئیس‌جمهور به روایت اسناد

۱۳ اسفند ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۳۲

شهید رجایی خطاب به بنی‌صدر نوشته بود: «پنج ماه و نیم از تشکیل این دولت می‌گذرد و هنوز جناب‌عالی با هیچ وزیر بازرگانی پیشنهادی موافقت نکرده‌اید. متأسفانه در جلسه‌ای اخیراً گفته‌اید که چون این دولت رفتنی است، هرگز با این سه وزیر مهم باقی‌مانده موافقت نخواهم کرد...»

دوران ریاست‌جمهوری بنی‌صدر از مقاطع حساس تاریخ معاصر ایران بوده است. آن روزها آزمونی بود برای رژیم نوپای جمهوری اسلامی که راه و مسیر پیش رو را انتخاب نماید. بنی‌صدر در شرایطی که جلال‌الدین فارسی به دلیل مشکلات تابعیتی خود نتوانست نامزد انتخابات شود، بی‌رقیب بر کرسی ریاست‌جمهوری نشست. غرور او اما باعث شد تا آن‌چنان به خود غره شود که رأی مردم به خود را نشانی از کاریزما و جایگاه خود بداند. رویکردهای او و نوع ادبیات کلام و بیاناتش نشان می‌دهد چه‌بسا او نفوذ خود در بین مردم را از جایگاه کسی چون امام نیز برتر می‌دانست.

او فراتر از اختیارات یک رئیس‌جمهور در ساختار قانون اساسی وقت ایران، می‌خواست نخست‌وزیر، وزرا و مجلس تابع او باشد. سخن او قانون باشد و حرف او حرف مردم. جالب آنکه حتی آن زمان که نهایتاً شهید رجایی به‌عنوان نخست‌وزیر منصوب شد، تمام کارشکنی‌های ممکن را انجام داد. این کارشکنی‌ها از انتخاب نخست‌وزیر شروع شد و تا زمان نصب وزرا، حمله‌ی آمریکا به طبرستان و دفاع در مقابله رژیم اشغالگر بعثی ادامه پیدا کرد. تقابل میان رئیس‌جمهور و انقلابیون را می‌توان در قالب رویارویی بنی‌صدر و گروه به‌اصطلاح مجاهدین خلق از یک‌سو و حزب جمهوری اسلامی از سوی دیگر تعریف کرد. این تنش در ساختار دولت به‌شکل رویارویی رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر خود را نشان می‌داد. بنی‌صدر که در مقابل طرفداران حزب جمهوری اسلامی از پشتیبانی کمتری برخوردار بود، تلاش می‌نمود تا با کارشکنی هرچه بیشتر، برتری سیاسی را از آن خود کند. نگاهی به بخش‌هایی از نامه‌ی شهید رجایی به بنی‌صدر می‌تواند به‌شکل بهتری، تقابل و کارشکنی را نشان دهد: «پنج ماه و نیم از تشکیل این دولت می‌گذرد و هنوز جناب‌عالی با هیچ وزیر بازرگانی پیشنهادی موافقت نکرده‌اید. متأسفانه در جلسه‌ای اخیراً گفته‌اید که چون این دولت رفتنی است، هرگز با این سه وزیر مهم باقی‌مانده موافقت نخواهم کرد و این دولت بدون سه وزیر مهم کابینه، تا همین اندازه که عمل کرده به یاری خداوند و همت مردم بوده است. جناب‌عالی انتظار داشتید با پیش‌بینی‌های علمی که کرده بودید، دولت یک هفته و یا حداکثر ماه بیشتر دوام نکند و باز متأسفم از اینکه ادامه‌ی کار دولت تا پنج ماه رئیس‌جمهور را به حالتی انداخته باشد که موافقت با سه وزیر را غیرممکن تلقی نماید...» [۱] شاید یکی از راه‌هایی که بتوانیم تا حدودی متأثر از فضای آن روزها باشیم، نگاهی به عناوین و تیترهای روزنامه‌ها باشد. در این مطلب برخی از این عناوین را مرور می‌کنیم.* [۲]

جریانات داخلی دفتر رئیس جمهوری دلیل اصلی سقوط بنی صدر بود

در پی فشارهای مصلحتی که است امت لهرمان و نسبت به تأیید رهبر صورت گرفت تا برای وحدت و احترام به کبار کاندید شوند و سبک بودند. حقیق بسیاری را اکتفاء نمود مسائل رفتاری و بسیار مهمی انداخته بود. برای امت بازگو آنجا که برده‌های فتنی و حقایق دفترباست جمهوری بنی صدر کذب شده بود. این زبان احساس خطر از جانب هر کس که انقلاب از طرفان جریان لب می‌کشاید و ریشه نوظهور امت لهرمان است که نشان دهد و هم باید با موانع نهفت برسد و به انقلاب مهدی (عج) پیوسته بدینال اطلاعات گویاگو.

دفتر رئیس جمهوری بنی صدر بود. آشنگری چند تن از اعضا فیمات دیگر و بنی دفتر هماهنگی را در محاکم انقلابی شنیده و هنوز خیلی از مطالب فاش و اظهار ندامت آنها را بازگو می‌مانند.

ما با یکی از افراد مطلع و نیشنل از بنی صدر از دیدن انجام وادامه که شاهد با افشا و بنی دفتر کسانی که هنوز اسلام و انقلاب را تهدید می‌کنند. این برانتر آقای احمد و ملا هستند. ایشان بنی صدر را از کسانی که در او آخر اقامت می‌نمایند ترجیدی، با بنی صدر همزمان با امام به ایران برگشت ایشان در شروع کار از افراد مومن و مستعد در خود را با جریانهای غیر امستولین و اطرافیان نزدیک بارها تذکر می‌دادند.

اصولاً طیف و جهت فکر بعد از انقلاب بر ماکزی مانند

موسوی اردبیلی:

اصل قضیه ۱۴

اسفند توطئه بود

* اشکالات لایحه قضا ص هر يك جواب خاص خود را دارد.

پاسخ سؤال دیگری در رابطه با پیشامدهای قضائی ۱۴ اسفند گفت:

از نظر قضائی میتوان گفت مراحل مختلف این برنامه به حاکم رسیده است که میتوان جریان امر را جمع بندی و مطرح کرد و البته این بدین معنی نیست که نقصی در پرونده وجود ندارد. يك بعد قضیه آن است که جریان امر به عنوان يك حادثه پیگیری شود. ام از آنجا که مسئله با سیاسی دارد می توان به عنوان يك طرح گفت اصل قضیه توطئه ها بوده است که نوع گروهها هدف آنها و ریشه یابی آن در حال بررسی است. وی

قم - آیت الله موسوی اردبیلی دادستان کل کشور بعد از ظهر دیروز در يك گفتگوی مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی در قم شرکت کرد و به سئوالات خبرنگاران در رابطه با هیئت بررسی شایعه شکنجه، هیئت حل اختلاف، وقایع ۱۴ اسفند و بهاران زنمان دولت پاسخ گفت. دادستان کل کشور درباره کار هیئت بررسی شایعه شکنجه گفت: این هیئت با کوششی پیگیر و بیش از ۵ ماه بازرسی از زندانها گزارش کار خود را احتمالاً فردا (امروز) خدمت امام تقدیم خواهد کرد و در

هیأت حل اختلاف

موارد تخلف رئیس جمهوری را اعلام کرد

از ایشان درباره دولت و نخست‌وزیر سؤال کرده بودند که مگر نخست‌وزیر با معرفی رئیس جمهور و رای تمایل مجلس انتخاب نشد، آقای بنی‌صدر جوابی بدین مضمون داده بودند که «می‌گویند رئیس جمهور با مجلس، دولت، قوه قضائیه مخالف است اینطور هم میشود گفت که آنها با رئیس جمهور مخالفند» هیأت بمن اجازه داده است که در اینجا برای روشن شدن اذهان مردم قسمتی از تاریخچه انتخاب نخست‌وزیر را با اطلاع برسانم. بدنبال تشکل ارکان کشور و کسب موفقیت‌های قدم به قدم که عبارت بودند از قبول جمهوری اسلامی بعنوان شکل حکومت از طرف مردم، تنظیم قانون اساسی توسط مجلس خبرگان و تأیید آن توسط مردم، انتخاب رئیس جمهور با رای مردم، و انتخاب نمایندگان و تشکیل مجلس شورای اسلامی با رای مردم لازم بود که آخرین رکن حکومت که دولت بود نیز مستقر شود، ولی در این مرحله مقداری وقفه بوجود آمد و چون برحسب قانون اساسی می-

بایست از طرف مقام ریاست جمهوری کسی به مجلس معرفی شود و مجلس به او رای اعتماد دهد تا او هم مشغول تشکیل کابینه شود و از طرفی کسانی که گاهی صحبت می‌شد، مورد قبول مجلس نبودند و گاهی اگر کسانی از طرف مجلس مطرح میشدند مورد قبول مقام ریاست جمهوری نبودند، مسئله کم کم بجایی رسیده بود که

باعث ایجاد نگرانی در مردم شده بود. در این مرحله قرار شد چند نفر از طرف مجلس انتخاب شوند و در این مورد با رئیس جمهور صحبت کنند تا راه حلی پیدا شود. آقایانی که انتخاب شدند و این ماموریت را ادامه دادند آقایان علی‌اکبر پرورش، امامی کاشانی و بنده بودیم که در این زمینه ملاقات‌هایی با آقای بنی‌صدر انجام شد و در این ملاقاتها درباره صلاحیت افراد صحبت شد و بجایی رسیدیم که فهرستی با نام ۱۴ نفر تهیه شد در جلسه‌ای باین نکته رسیدیم که من به آقای بنی‌صدر گفتم: اگر اجازه دهید ما به مجلس بگوییم که ماموریت ما پایان یافته و نمی‌توانیم راه‌حلی پیدا کنیم و بهمان طریقی که قانون اساسی میگوید شما فردی را به مجلس معرفی میکنید و مجلس او را نمی‌پسندد و این امر همچنان ادامه می‌یابد و باز شش ماه، یکسال مملکت به همین حال باقی می‌ماند. در اینجا خود آقای بنی‌صدر پیشنهادی دادند و در آن لیست ۱۴ نفری به چند نفر اشاره کردند و گفتند که اینها را من معرفی نمیکنم و بهمین ترتیب تعدادی را کنار گذاشتند و ۶ یا ۷ نفر که باقی مانده بودند، ایشان گفتند هر کدام از اینها که در مجلس زمینشان بیشتر بود من معرفی می‌کنم ما هم خوشحال شدیم و فهرست را در جلسه غیر علنی به اطلاع نمایندگان رساندیم و نظرایشان را هم گفتیم. در بین کسانی

که در این لیست پیشنهاد شده بودند، آقای رجایی بیش از همه رای آوردند و ما همانجا تلفنی به ایشان اطلاع دادیم و ایشان هم موافقت کردند و آقای رجایی را بعنوان نخست‌وزیر به مجلس معرفی کردند و مجلس هم به ایشان رای اعتماد داد و بدون اینکه اجبار و الزامی در کار باشد.

در جریان معرفی آقای رجایی در یک نوبت آقای محلاتی به آقای بنی‌صدر گفتند که ما عازم محضر امام هستیم اگر میخواهید تغییر نظر دهید

قبل از این که ما خدمت ایشان برویم، بگویید. آقای رئیس جمهور گفتند خیر. سپس بنده و آقای رجایی و آقای محلاتی خدمت امام رفتیم و جریان را عرض ایشان رساندیم و امام هم در پاره تشکیل کابینه سفارشاتى به آقای رجایی فرمودند: باین ترتیب ملاحظه می‌کنید که در مسئله معرفی آقای رجایی الزامی وجود نداشته و اصلاً این مسئله الزام بردار نیست و اینکه گاهی اینگونه تعبیرات میشود اصولی و منطقی نیست. البته در جریان انتخاب کابینه ووزرا مسائل گوناگونی وجود داشته که در بعضی از آن مسائل بنده و بعضی دیگر از دوستان هم در جریان بودیم و اگر هیأت لازم‌دانت که جزئیات برای مردم تشریح شود، بنده خواهم گفت.

بنی صدر: تا مردم مطمئن نشوند دولتی که روی کار میاید بارئیس جمهوری هماهنگ است آنرا نخواهند پذیرفت

● انتخاب مردم برای شکل و قیافه نبود بلکه برای برنامه‌ای بود که رئیس جمهور در جریان انتخابات با مردم در میان گذاشت

نمایندگان مجلس در هیئت انتخاب نخست وزیر تعیین شدند

نخست وزیری میرسلیم رسما رد نشده است

انتخاب نخست وزیر به تعویق افتاد

طبق این گزارش در این جلسه در است :
مورد تعیین نخست وزیر تبادل نظر بعمل آمده است .
از سوی دیگر با توجه چه متن نامهای که رئیس جمهوری خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی ارسال داشته است چنین بنظر میزند که در نتیجه تبادل نظر جلسه دیروز صبح رئیس جمهور و نمایندگان مجلس شورای اسلامی نخست وزیری مصطفی میرسلیم مورد قبول نمایندگان مجلس قرار نگرفته است . چونکه رئیس جمهوری به دعوت مجلس شورای اسلامی دکتر ابوالحسن بنی صدر رئیس از مجلس شورای اسلامی خواسته جمهوری، در جلسه خصوصی مجلس است تا اخذ رای تمایل نسبت به شورای اسلامی که پیش از ظهر نامزد نخست وزیری به تعویق بیفتد. دیروز تشکیل شد شرکت نمود . بر متن نامه رئیس جمهور به این شرح

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی، بعد از حضور در آن مجلس محترم و پیشنهادی که در جلسه خصوصی به تصویب رسید، ناگزیر قیلا" اخذ رای تمایل نسبت به نامزد نخست وزیری بی وجه بنظر میرسد. بنابراین تا اطلاع ثانوی موضوع را مسکوت بگذارید .

رئیس جمهور
سید ابوالحسن بنی صدر
از مسائل دیگری که در نتیجه تعیین میشوند .

بشورت رئیس جمهوری و نمایندگان حاصل شده است تعیین یک هیئت جهت رسیدگی به صلاحیت داوطلبین نخست وزیری و وزارت است . بر اساس همین گزارش دکتر ابوالحسن بنی صدر اظهار داشته است که در جلسه خصوصی که امروز (دیروز) با نمایندگان مجلس داشتیم تصمیم گرفته شد یک هیئتی انتخاب شود و به کار داوطلبان نخست وزیری و وزارت رسیدگی کنند و صلاحیت آنها را تشخیص بدهند . وی در پاسخ این سؤال که این هیئت چگونه تعیین میشود، گفت
اعضای این هیئت از طرف امام ، رئیس جمهوری و مجلس

جمهوری اسلامی
۱۸ رمضان ۱۴۰۰ - شماره ۳۳۸ سال دوم
پنجشنبه ۹ مرداد ماه ۱۳۵۹ -
آیت الله بهشتی در مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی:

آنچه حزب جمهوری اسلامی روی آن پافشاری دارد، رعایت معیارهاست

● امتیاز اول برای
نخست وزیر را آقای
فارسی آورد

● ما از رئیس جمهور
انتظار داریم که ایشان
روی اینکه عناصر
سالم عضو حزب یا
گروه هستند
حساسیت نداشته
باشند

● اگر در حزب
جمهوری اسلامی
بیماری گروه گرایی
مشاهده بشود و علاج
نشود من اولین کسی
هستم که با این
تشکیلات قطع رابطه
می کنم
در صفحه ۱۶

آیتا... دکتر بهشتی در مصاحبه اختصاصی:

اگر نخست وزیر و وزرا دارای معیارهای اسلامی و انقلابی بوده و هیچیک عضو حزب نباشند، با تمام وجود از آنها حمایت می کنیم

● بنظر شما نخست وزیر باید دارای چه خصوصاتی باشد؟
آیا معتقدید که وزراء و نخست وزیر باید حتماً از حزب
جمهوری اسلامی باشند؟

- نخست وزیر و وزراء باید دارای ویژگی های ذکر شده در
بیانات صریح امام باشند این همان خصوصاتی است که حزب
جمهوری اسلامی بر در بیانیه هوروی آن تأکید کرده بود و در
مبتنی وحدت در شورای انقلاب مورد توافق قرار گرفته و رئیس
جمهور و اعضای شورا همه بر این متفق بودند و مسأله عضویت در
حزب جمهوری اسلامی بر بن معیارها میامده است، حزب در
بیانیه اخیر خود صریحاً تأکید کرده است که آنچه اصلت دارد
همان معیارهای اسلامی و انقلابی است و اگر نخست وزیر و وزراء
دارای این معیارها باشند و هیچیک عضو حزب نباشند باز حزب با
تمام وجود از آنها حمایت میکند و اگر واجد این شرایط نباشند
هرگز نمی تواند آنها را تأیید کند.

* نخست وزیر و وزرا باید دارای ویژگی های
ذکر شده در بیانات صریح امام باشند که
حزب جمهوری اسلامی در بیانیه خود روی
آن تأکید کرده است

آیتا... دکتر بهشتی عضو شورای انقلاب و رئیس دیوان عالی
کشور عصر دیروز در یک مصاحبه اختصاصی با خبرنگار ما شرکت
کرد. خبرنگار ما سؤال کرد:

● بنظر شما چرا امام برای تعیین نخست وزیر و وزراء
نماینده یا نمایندگان تعیین نمودند؟

- امام خواستند بر طبق موازین قانون اساسی عمل شود و این
تأکیدی از ایشان بر رعایت قانون اساسی است.

● پیشنهاد حزب جمهوری اسلامی در تهران و
شهرستانها برای نخست وزیر چیست؟

- در جلسه مشترک اعضای شورای مرکزی و نمایندگان
شهرستانها، آقای جلال الدین فارسی برای نخست وزیر پیشنهاد

شد.

[۱]. چگونگی انتخاب اولین نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران و مکاتبات رجایی با بنی صدر، تهران، دفتر تحقیقات و انتشارات
روابط عمومی نخست وزیر، ۱۳۶۰، ص ۱۵۰. [۲]. روزنامه های ذکر شده از این دو کتاب اخذ شده است: چگونگی انتخاب اولین

نخست‌وزیر جمهوری اسلامی ایران و مکاتبات رجایی با بنی‌صدر، تهران، دفتر تحقیقات و انتشارات روابط عمومی نخست‌وزیری، ۱۳۶۰، موسوی اردبیلی، عبدالکریم، غائله‌ی چهاردهم اسفند ۱۳۵۹: ظهور و سقوط ضدانقلاب، تهران، انتشارات نجات، ۱۳۶۴.

منبع: برهان

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۹۷۱۷/اسناد-روایت-جمهور-رئیس-یک-هپا-خودسر>